

Sygn. akt III A Ua 983/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Robert Kuczyński

Sędziowie: SSA Monika Kiwiorska-Pajak

SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku Ł. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

przy udziale K. B.

o odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkodawcy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 lutego 2018 r. sygn. akt VIII U 204/18

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że ustala, iż Ł. B. i K. B. odpowiadają solidarnie za zobowiązania spadkowe spadkodawcy D. B. z tytułu zaległych składek na ubezpieczenia społeczne z ograniczeniem ich odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 21 września 2017 r. i orzekł o braku solidarnej odpowiedzialności K. B. i Ł. B. za zobowiązanie spadkodawcy D. B. z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

D. B., jako płatnik składek, była zobowiązana do obliczania, rozliczania oraz opłacania w terminach określonych ustawą, należnych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za każdy miesiąc kalendarzowy. Niedopełnienie tego obowiązku spowodowało powstanie na koncie D. B. zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek w kwocie 6.239,84 złotych.

D. B. zmarła w dniu 2 listopada 2016 r.

Aktem poświadczenia dziedziczenia sporządzonym przed Notariuszem A. Ż., Repertorium A numer (...), poświadczono, że spadek po D. B. na podstawie ustawy nabyli:

- córka - K. B.,
- syn - Ł. B.,

każde z nich w części po 1/2.

Aktem notarialnym sporządzonym przed Notariuszem A. Ż., Repertorium A numer (...), K. B. i Ł. B. złożyli oświadczenie o przyjęciu spadku po matce D. B. z dobrodziejstwem inwentarza.

W dniu 26 czerwca 2017 r. organ rentowy zawiadomił Ł. B. i K. B. o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie przeniesienia odpowiedzialności na wnioskodawcę oraz K. B., jako spadkobierców D. B., za należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

W dniu 27 lipca 2017 r. organ rentowy zawiadomił o zakończeniu postępowania administracyjnego.

Decyzją z 21 września 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. Inspektorat w K., na podstawie art. 98 i 100 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku - Ordynacja podatkowa (j.t. Dz.U.2017.201) w zw. z art. 31 i art. 32 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U.2017.963 ze zm.) orzekł o solidarnej odpowiedzialności wnioskodawców K. B. i Ł. B. za zobowiązania spadkodawcy: D. B., z tytułu zaległych składek na ubezpieczenia społeczne za okres: maj 2016 r., od sierpnia do listopada 2016 r., ubezpieczenia zdrowotne za okres od sierpnia do listopada 2016 r., Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres: maj 2016 r., od sierpnia do listopada 2016 r. oraz z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych do 2 listopada 2016 r. w łącznej wysokości 6.239,84 złotych w tym: składki na ubezpieczenia społeczne - 3.843,38 zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi do 2 listopada 2016 r. - 9,00 zł, składki na ubezpieczenie zdrowotne - 2.083,75 zł, składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - 303,71 zł.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawcy Ł. B. zasługiwało na uwzględnienie. Sąd ten, przytaczając treść art. 31 i 32 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 98 § 1 i art. 100 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa oraz art. 1031 § 2 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny wskazał, że w sprawie spornym pozostawało, czy Ł. B. i K. B. odpowiadają solidarnie za zobowiązania spadkodawcy - matki D. B. z tytułu zaległych składek na ubezpieczenia społeczne.

Sąd Okręgowy wydając rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie stwierdził, że oparł się na dokumentach znajdujących się w aktach organu rentowego oraz przedłożonym przez wnioskodawcę na rozprawie w dniu 23 lutego 2018 r. akcie notarialnym. Sąd dał wiarę tym dokumentom, bowiem żadna ze stron skutecznie ich nie podważała.

Sąd Okręgowy, po analizie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego uznał, że wnioskodawca Ł. B. i zainteresowana K. B. nie mają obowiązku dokonywania wpłat należności na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że organ rentowy błędnie wskazał w spornej decyzji, że spadek po zmarłej, na podstawie ustawy, nabyli K. B. i Ł. B. w 1/2 części każdy z nich - bez ograniczeń. W świetle przedłożonego aktu notarialnego Repertorium A numer (...) wnioskodawca oraz zainteresowana spadek po zmarłej matce nabyli z dobrodziejstwem inwentarza. W świetle przytoczonych powyżej przepisów Sąd ten stwierdził, że mogą być oni obciążeni jedynie do ustalonego czynnego spadku.

Z tego względu Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że orzekł o braku solidarnej odpowiedzialności K. B. i Ł. B. za zobowiązania spadkodawcy D. B. z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne.

Apelację od tego orzeczenia złożył organ rentowy, wywodząc apelację, w której zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 98 i art. 100 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 i art. 31 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawca nabył spadek po zmarłej D. B. z dobrodziejstwem inwentarza, co skutkowało orzeczeniem o braku solidarnej odpowiedzialności K. B. i Ł. B. za zobowiązanie spadkowe D. B. z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne, a także naruszenie art. 1031 § 2 k.c. w zw. z art. 98 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa oraz art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że spadkobierca, który nabywa spadek z dobrodziejstwem inwentarza nie ponosi odpowiedzialności za długi spadkodawcy.

Wskazując na te zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie, że K. B. i Ł. B. są solidarnie odpowiedzialni za zobowiązania spadkowe D. B. z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne z ograniczeniem odpowiedzialności do wartości ustalonego stanu czynnego spadku, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona.

W świetle przepisów prawidłowo powołanych przez Sąd pierwszej instancji, wobec czego nie ma potrzeby ich ponownego przytaczania, nie ma wątpliwości, że na zakres odpowiedzialności za długi spadkowe bezpośrednio rzutuje sposób przyjęcia spadku. W razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, tj. z ograniczeniem odpowiedzialności za długi - co miało miejsce w niniejszej sprawie - spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe z ograniczeniem do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c.).

Jakkolwiek Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku prawidłowo stwierdził, że konsekwencją nabycia przez wnioskodawcę i zainteresowaną spadku po zmarłej matce z dobrodziejstwem inwentarza jest ich odpowiedzialność jedynie do ustalonego stanu czynnego spadku, tak okoliczność ta nie znalazła odzwierciedlenia w sentencji wyroku, w której Sąd pierwszej instancji odstąpił od orzekania o solidarnej odpowiedzialności spadkobierców.

W okolicznościach sprawy nie można natomiast kwestionować wynikającej z ustawy odpowiedzialności K. B. i Ł. B. jako spadkobierców po D. B. za zobowiązania składkowe.

Zgodnie natomiast z przepisem art. 319 k.p.c., jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. W przepisie tym chodzi zatem o materialnoprawne ograniczenia odpowiedzialności dłużnika tylko do określonych przedmiotów majątkowych, np. w przypadku odpowiedzialności małżonka unormowanej w art. 41 § 2 i 3 k.r.o., odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe do chwili przyjęcia spadku (art. 1030 k.c.), odpowiedzialności spadkobiercy w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1031 § 2 k.c.), odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego za zobowiązania zbywcy związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego (art. 554 k.c.). W przypadkach, w których pozwany ponosi odpowiedzialność, o której mowa w art. 319, sąd nie bada, co wchodzi w skład przedmiotów majątkowych, do których ogranicza się odpowiedzialność pozwanego, ani nie bada ich wartości stanowiącej granicę odpowiedzialności pozwanego, nie ustala nawet czy istnieje majątek pozwalający na zaspokojenie przypadającej od dłużnika należności, gdyż to należy do postępowania egzekucyjnego (por. wyrok SN z 9 września 1976 r., IV PR 135/76, OSNC 1977/4/80).

Sąd, uwzględniając powództwo, zastrzega tylko w treści wyroku pozwanemu prawo do powołania się na ograniczenie odpowiedzialności w toku postępowania egzekucyjnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekając jak w sentencji.

SSA Monika Kiwiorska-Pajak SSA Robert Kuczyński SSA Irena Różańska-Dorosz